

KRAJSKÝ PAMIATKOVÝ ÚRAD KOŠICE

Kópia e-schvála
6/2019/00120

17-10-2019

[Signature]

váš list zo dňa 04.09.2019

číslo konania: KPUKE-2019/20253-4/80147/VA,KR

vybavuje / kontakt: Mgr. Z. Varechová / 055-2455 862 / podatelna.ke@pamiatky.gov.sk

Košice, 07.10.2019

Krajský pamiatkový úrad Košice (ďalej len „správny orgán“), ktorý je podľa § 11 odseku 1 zákona číslo 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (ďalej len „pamiatkový zákon“) vecne príslušným správnym orgánom a podľa § 9 odseku 5 pamiatkového zákona je miestne príslušným správnym orgánom na úseku ochrany pamiatkového fondu, podľa § 46 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „správny poriadok“) vydáva podľa § 33 odseku 6 pamiatkového zákona toto

rozhodnutie:

schvaľuje Návrh na reštaurovanie nehnuteľnej národnej kultúrnej pamiatky: „*Reštaurovanie uličných a dvorových fasád gymnázia, vrátane dekoratívnych atikových štítov nad korunnou rímou*“ (ďalej len „Návrh“), ktorý na správny orgán dňa 04.09.2019 predložil správca: Gymnázium, Šrobárova 1, 042 23 Košice, zastúpený riaditeľkou školy Mgr. PaedR. Zlaticou Frankovičovou, národnej kultúrnej pamiatky **Šrobárova 1, Košice**, evidovanej v Ústrednom zozname pamiatkového fondu ako „škola“ pod č. 1217/1, (ďalej len „kultúrna pamiatka“), okres: Košice I, obec: Košice – Staré Mesto, katastrálne územie: Stredné Mesto, parcelné č. 228, podľa listu vlastníctva č. 1878, nachádzajúcej sa na území Mestskej pamiatkovej rezervácie Košice, vo vlastníctve Košického samosprávneho kraja, Námestie Maratónu Mieru 1, 043 14, ktorý vypracoval: Mgr. art. Ľubomír Kuc, člen Komory reštaurátorov pod číslom *KR 031*so špecializáciou S4 - Reštaurovanie drevených architektonických článkov, S6 - Reštaurovanie kamenných polychrómovaných sôch, kamenných architektonických článkov, muriva a nadväzujúcich omietok v interiéroch a exteriéroch objektov historickej architektúry, S9 - Reštaurovanie štukových plastiek, štukových architektonických článkov a súvisiacich omietok v interiéroch a exteriéroch objektov historickej architektúry, v júni – auguste 2019, **v rozsahu:**

- I. Základné údaje o pamiatke
 1. Názov pamiatky (prípadne vžitý názov)
 2. Číslo ÚZPF: 1217/1
 3. Typ pamiatky: stavebný objekt, budova, Gymnázium
 4. Umiestnenie pamiatky
 5. Majetkovo právne vzťahy
 6. Investor obnovy
 7. Zadanie

II. Umelecko-historický popis

III. Reštaurátorský výskum

1. Základné technické údaje

1.1. Predmet výskumu

- 1.2. Materiály
- 1.3. Rozmery
- 2. Metodika výskumu
- 2.1. Cieľ/ účel výskumu
- 2.2. Použité metódy výskumu
- 2.3. Rozpis jednotlivých stupňov prieskumu
- 3. Rozpis jednotlivých stupňov prieskumu
- 3.1. Ohliadkový výskum
- 3.2. Chemicko-technologický výskum
- 3.3. Stav hmotnej podstaty a povrchových vrstiev – sondážny výskum
Stratigrafia (vysvetlivky k jednotlivým vrstvám)
- 3.4. Statický posudok, projekty
- IV. Vyhodnotenie výsledkov reštaurátorského výskumu
- V. Návrh na reštaurovanie – návrh postupu a technológie obnovy
- VI. Návrhy a odporúčania
- VII. Fotodokumentácia
- Popis sond a odobratých vzoriek hmôt
- Makrofoto štruktúry a stratigrafia odobratých hmôt
- VIII. Prílohy
- IX. Grafická príloha

a schvaľuje prípravnú dokumentáciu – „Analýza miery a príčin zavlhnutia spodnej stavby objektu kultúrnej pamiatky Gymnázium - Šrobárova, na parcele č. 228, Šrobárova 1, Košice - I“, v rozsahu:

Spríevodná správa

- 1) Identifikačné údaje
- 2) Základné údaje
- 3) Charakter analýzy
- 4) Východiskové podklady
- 5) Analýza miery a príčin zavlhnutia spodnej stavby
- 5.1 Stanovenie kritických miest z hľadiska vizuálnych prejavov vlhkosti a defektov obalovej konštrukcie v úrovni spodnej stavby
- 5.2 Metodika vypracovania analýzy
- 5.3 Geometria a stavebno-technický rozbor spodnej stavby v základných lokalizáciách L1 a L2
- 5.4 Rozbor stavu v lokalizáciách dokumentovaných fotografiami
- 5.5 Rozbor stavu v lokalizáciách L1 a L2 – výsledky merania vlhkosti
- 5.6 Vyhodnotenie vlhkosti spodnej stavby objektu
- 5.7 Analýza príčin vlhnutia suterénnych stien a stropov

spracovanú autorizovaným stavebným inžinierom Ing. Mikulášom Baloghom s registračnou pečiatkou 0316*A*4-1, Stavebné konštrukcie v auguste 2019

a z hľadiska záujmov, chránených pamiatkovým zákonom, podľa § 33 odseku 6 pamiatkového zákona pre vykonanie reštaurovania a obnovy podľa týchto dokumentácií správny orgán určuje tieto **podmienky**:

- 1. Správca, respektíve vlastník zabezpečí včas pred začatím samotného reštaurovania odborné posúdenie klampiarskych častí fasády – oplechovania. Nové oplechovanie, pokiaľ sa preukáže nevyhnutná jeho výmena, realizovať z pozinkovaného alebo titánzinkového plechu (nie poplastovaného).
- 2. Pri reštaurovaní fasád pôjde o odstránenie sekundárnych vrstiev, náterov, tvarovo a materiálovo nevhodných doplnkov zo zachovanej vrstvy 01. Hmotu originálu bude

možné odstraňovať len v prípade extrémnej salinity, v prípade nevyhnutnosti sanácií statických porúch na základe odporúčaní statického posudku, ktorý je súčasťou návrhu na reštaurovanie. Ďalej sa dôkladne dočistia omietky a murivo mechanicky a oplachom vodou, spevnia sa zachované a dočistené vrstvy podkladu, muriva a omietok. Poškodené murivo a nosné konštrukčné murivo sa bude dopĺňať identickou kamennou a tehlovou hmotou. Pri rekonštrukcii pasívnych hmôt bude nutné aplikovať suché omietkové zmesi, pri rekonštrukcii architektonických prvkov zasa modifikované suché štukové zmesi. Reštaurovaniu vrstiev s podielom románskeho cementu sa musí venovať zvýšená pozornosť. Záverečnou povrchovou úpravou bude paropriepustná fasádna farba. Pôvodnou farebnou povrchovou úpravou bola režná omietka bez povrchovej úpravy, ktorá bola svetlá okrovočervenosivá, respektíve hnedoružovosivá vrstva. Prvky z keramickej hmoty – pohľadové tehly a architektonické členenie - sa taktiež očistia a doplnia identickým materiálom. Doplnia sa chýbajúce zdobné plastické prvky, najmä na atikových štítoch a portáloch. V prípade reštaurovania keramických kartuší, terčov a erbov je potrebné prizvať reštaurátora s príslušnou špecializáciou na keramické prvky. Podľa návrhu sa zreštaurujú prvky z kamennej hmoty a imitácie kameňa.

3. Cieľom reštaurovania bude vrátiť fasádam a všetkým jej prvkom dôstojnú ucelenú pôvodnú architektonickú koncepciu z obdobia výstavby školy.
4. Reštaurovanie môže podľa § 33 odseku 7 pamiatkového zákona vykonávať:
 - člen Komory reštaurátorov podľa zákona NRSR č. 200/1994 Z. z. o Komore reštaurátorov a výkone reštaurátorskej činnosti jej členov v znení neskorších predpisov,
 - vysoká škola v rámci študijného programu reštaurátorská tvorba, uskutočňovaného v študijnom odbore reštaurátorstvo.

V danom prípade práce na reštaurátorskej obnove môže vykonať len špecializovaný reštaurátor alebo kvalifikovaný tím reštaurátorov, ktorí majú odbornú kvalifikáciu a certifikát najmä pre: *M1 – reštaurovanie nástennej maľby, historickej omietky a murív v interiéroch a exteriéroch objektov historickej architektúry, S 6 – reštaurovanie štukových plastík, štukových architektonických článkov a súvisiacich omietok v interiéroch a exteriéroch objektov historickej architektúry, S9 – reštaurovanie štukových plastík, štukových architektonických článkov a súvisiacich omietok v interiéroch a exteriéroch objektov historickej architektúry;*
5. Práce na obnove fasád je možné rozdeliť do viacerých etáp podľa možností finančného krytia vlastníka, resp. správcu a zhotoviteľa, no je nutné postupovať po logických, na seba nadväzujúcich častiach fasád. **To znamená, že v prvom rade musia byť odstránené príčiny zvlhnutia, ktoré boli identifikované v predloženej prípravnej dokumentácii. Na základe tejto prípravnej dokumentácie musí vlastník, respektíve správca vypracovať projektovú dokumentáciu sanácie objektu, ktorá navrhne odstránenie príčin zvlhnutia objektu. Pri reštaurovaní fasád prízemia bude nevyhnutná technologická pauza – presušenie zvlhnutých fasád do výšky kordónovej rímsy. V prvej fáze budú teda reštaurované fasády druhého a tretieho nadzemného podlažia, vrátane atikových štítov a kordónovej rímsy.**
6. Reštaurátor, zodpovedný za reštaurátorskú obnovu, bude pri realizácii prác viesť písomný **reštaurátorský denník**, kde bude uvádzať denný rozsah prác z priebehu reštaurovania, ako aj záznamy o použitých materiáloch a technologických postupoch a skutočných klimatických podmienkach. Jedno písomné vyhotovenie denníka (jeho kópiu) po ukončení obnovy odovzdá správny orgán ako súčasť záverečnej dokumentácie vykonaných reštaurátorských prác, podľa § 6 odseku 5 Vyhlášky Ministerstva kultúry č. 231/2014 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (ďalej len „Vyhláška“).

7. Správny orgán si ponecháva jeden exemplár Návrhu na reštaurovanie na vykonávanie štátneho pamiatkového dohľadu podľa § 33 odseku 10 pamiatkového zákona. Vlastník bude zvolávať v priebehu reštaurovania pravidelné kontrolné dni za účasti správneho orgánu.
8. Dokumentácia vykonaných reštaurátorských prác bude spracovaná v rozsahu podľa § 6 odsekov 1 až 5 Vyhlášky. Túto dokumentáciu vypracúva reštaurátor, ktorý vykonal reštaurovanie kultúrnej pamiatky a vlastník ju predloží správne mu orgánu v lehote do 60 dní po ukončení reštaurovania, podľa § 33 odseku 10 pamiatkového zákona.
9. Vlastník, respektíve správca oznámi s uvedením čísla tohto rozhodnutia písomne (alebo e-mailom na adresu podatelna.ke@pamiatky.gov.sk) správne mu orgánu v predstihu minimálne 8 pracovných dní začiatok reštaurovania kultúrnej pamiatky (v prípade etáp oznámi začiatok každej etapy), podľa § 33 odseku 4 pamiatkového zákona. Po ukončení prác (aj jednotlivých etáp v danom roku) reštaurátor vykoná prezentáciu ukončených prác, na ktorú prizve vlastník, respektíve správca aj zástupcu správneho orgánu, a tento o prezentácii vyhotoví úradný záznam zo štátneho dohľadu.
10. Ak v priebehu samotného reštaurovania dôjde k novým skutočnostiam alebo k odkrytiu nepredpokladaného nálezu, reštaurátor práce preruší, podľa § 33 odseku 9 pamiatkového zákona. V zmysle príslušného zákona správny orgán rozhodne o ďalšom postupe najneskôr do troch pracovných dní od prerušenia reštaurátorských prác.
11. Každú závažnú zmenu a zmenu oproti alebo nad rámec tohto rozhodnutia vlastník, respektíve správca vopred prerokuje a predloží na odsúhlasenie správne mu orgánu podľa § 32 odseku 2 pamiatkového zákona.

Štátny pamiatkový dohľad na úseku ochrany pamiatkového fondu bude vykonávať správny orgán, podľa § 32 odseku 13 pamiatkového zákona.

Odôvodnenie

Správca budovy - Gymnázium, Šrobárova 1, 042 23 Košice predložil správne mu orgánu dňa 04.09.2019 Návrh na reštaurovanie časti kultúrnej pamiatky Šrobárova 1, Košice návrh na reštaurovanie: „*Reštaurovanie uličných a dvorových fasád gymnázia, vrátane dekoratívnych atíkových štítov nad korunnou rímou*“, vypracovaný Mgr. art. Ľubomírom Kucom, členom Komory reštaurátorov pod číslom *KR 031* so špecializáciou S4 - Reštaurovanie drevených architektonických článkov, S6 - Reštaurovanie kamenných polychrómovaných sôch, kamenných architektonických článkov, muriva a nadväzujúcich omietok v interiéroch a exteriéroch objektov historickej architektúry, S9 - Reštaurovanie štukových plastiek, štukových architektonických článkov a súvisiacich omietok v interiéroch a exteriéroch objektov historickej architektúry, v júni – auguste 2019.

Reštaurátorský výskum a návrh na reštaurovanie boli vypracované na základe rozhodnutia správneho orgánu s registratúrnou značkou KPUKE-2019/9364-5/30454/KR zo dňa 24.04.2019, právoplatného dňa 15.05.2019, v ktorom sa správny orgán vyjadril k obnove uličných a dvorových fasád, vrátane dekoratívnych atíkových štítov nad korunnou rímou. K obnove okenných a dverných výplní KPUKE už vydal záväzné stanovisko k prípravnej dokumentácii s registratúrnym číslom KPUKE-2019/19496-04/80827/VA, KR dňa 04.10.2019. Zamestnanci správneho orgánu prerokovali návrh na reštaurovanie fasád so zástupcom správcu v sídle správneho orgánu dňa 18.09.2019 a tiež dňa 27.09.2019, na ktorom bol dohodnutý postup pri reštaurovaní fasád školy.

Aktuálne správca predložil reštaurátorskú dokumentáciu: reštaurátorský výskum, ktorého výsledky boli vyhodnotené a spracované v Návrhu na reštaurovanie, a ktorý vypracoval vyššie uvedený špecializovaný reštaurátor, ktorý má odbornú spôsobilosť a zákonom stanovenú prax v požadovanom odbore podľa § 5 odseku 2 písmena a) zákona č. 200/1994 Z. z. o komore reštaurátorov a o výkone reštaurátorskej činnosti jej členov.

Správny orgán preskúmal predloženú reštaurátorskú dokumentáciu a súhlasí a stotožňuje sa s jej závermi, s vyhodnotením výsledkov reštaurátorského výskumu. Zároveň vo výroku tohto rozhodnutia stanovil podmienky pre realizáciu samotného reštaurovania. Okrem návrhu na reštaurovanie bola spracovaná aj prípravná dokumentácia - „*Analýza miery a príčin zvlhnutia spodnej stavby objektu kultúrnej pamiatky Gymnázium- Šrobárova, na parcele č. 228, Šrobárova 1, Košice – I*“, spracovaná autorizovaným stavebným inžinierom spracovanú autorizovaným stavebným inžinierom Ing. Mikulášom Baloghom s registračnou pečiatkou 0316*A*4-1, Stavebné konštrukcie v auguste 2019. **Z tejto prípravnej dokumentácie vyplývalo, že základové, soklové murivo a časť nadsoklového muriva objektu vykazuje na väčšine jeho pôdorysu mieru vlhkosti, ktorú nie je možné eliminovať obnovou predmetných častí fasád len použitím sanačných omietok, prípadne reštaurovaním povrchu tehlového obkladu. Bude potrebné súčasne s elimináciou pôsobenia vlhkosti na časti pôdorysu objektu spevňovať, respektíve doplniť či vymeniť poškodené časti jadra nosného muriva a až potom pristúpiť k obnove fasád spodnej stavby. Prioritou bude odstránenie príčin zvlhnutia, vylepšiť prevetrávanie suterénnych priestorov prirodzeným prúdením vzduchu a dôsledne odkloniť od objektu všetky zrážkové vody.**

Dôležitým zdrojom informácií o stavebno-historickom vývoji školy a tiež východiskom pre návrh na reštaurovanie fasád školy je umelecko-historický popis a umelecko-historické zhodnotenie školy, ktoré je súčasťou návrhu na reštaurovanie. Štátna vyššia dievčenská škola s chlapčenskou meštiankou na Šrobárovej ulici v Košiciach, postavená podľa projektu budapeštianskeho architekta Gyulu Pártosa z roku 1892, je typickým reprezentantom školskej budovy, kde sa uplatnili pri pôdorysnom a dispozičnom koncipovaní racionalistické moderné trendy. Škola mala taktiež veľké zhromažďovacie priestory, kaplnku, telocvičňu, a školský dvor mal parkovú úpravu. Najdôležitejšími materiálmi, ktoré tvoria podstatu výzdoby školy, sú keramika a tehla (podľa pohľadových tehál fasády dostala škola aj názov „Červená škola“). Na podobnom princípe boli napríklad vytvorené fasády bývalej Školy Uršulínok s internátom v Parku Angelinum v Košiciach košickým staviteľom Štefanom Forgáchom. Umelecko-historický popis interpretuje stvárnenie fasád v romanticky ladenom neskorom historizme s prenesením do tzv. národného uhorského štýlu.

V rozhodnutí o reštaurovaní fasád správny orgán určil správcovi podmienku, aby pred začatím samotného reštaurovania zabezpečil odborné posúdenie klampiarskych častí fasády – oplechovania, ktorého poškodenie by mohlo v budúcnosti spôsobiť zatečenie zreštaurovanej fasády. Nové oplechovanie, pokiaľ sa preukáže nevyhnutná jeho výmena, je prípustné realizovať z pozinkovaného alebo titánzinkového plechu (nie poplastovaného alebo medeného, a nie z plastových výrobkov). Ďalej správny orgán určil, že práce na obnove fasád je možné rozdeliť do viacerých etáp podľa možností finančného krytia vlastníka, respektíve správcu a zhotoviteľa, no je nutné postupovať po logických, na seba nadväzujúcich častiach fasády. **To znamená, že v prvom rade musia byť odstránené príčiny zvlhnutia, ktoré boli identifikované v predloženej prípravnej dokumentácii. Na základe tejto prípravnej dokumentácie zabezpečí vlastník, respektíve správca projektovú dokumentáciu sanácie vlhkosti objektu, ktorá navrhne odstránenie príčin zvlhnutia objektu a ošetrovanie poškodených murív. Pri reštaurovaní fasád prízemí bude teda nevyhnutná technologická pauza – presušenie zvlhnutých fasád do výšky kordónovej rímsy. V prvej fáze budú teda reštaurované fasády druhého a tretieho nadzemného podlažia, vrátane atikových štítov a kordónovej rímsy.** Reštaurátor, zodpovedný za reštaurátorskú obnovu, bude pri realizácii prác viesť písomný **reštaurátorský denník**, kde bude uvádzať denný rozsah prác z priebehu reštaurovania, ako aj záznamy o použitých materiáloch a technologických postupoch a skutočných klimatických podmienkach. Jedno písomné vyhotovenie denníka (kópiu) po ukončení obnovy odovzdá správny orgán ako súčasť záverečnej dokumentácie vykonaných reštaurátorských prác, podľa § 6 odseku 5 Vyhlášky.

Správny orgán si ponecháva jeden exemplár Návrhu na reštaurovanie na vykonávanie štátneho pamiatkového dohľadu podľa § 33 odseku 10 pamiatkového zákona. Vlastník,

respektíve správca bude zvolávať v priebehu reštaurovania pravidelné kontrolné dni za účasti správneho orgánu. Dokumentácia vykonaných reštaurátorských prác bude spracovaná v rozsahu podľa § 6 odsekov 1 až 5 Vyhlášky. Túto dokumentáciu vypracúva reštaurátor, ktorý vykonal reštaurovanie kultúrnej pamiatky a vlastník ju predloží správne mu orgánu v lehote do 60 dní po ukončení reštaurovania, podľa § 33 odseku 10 pamiatkového zákona. Vlastník, respektíve správca oznámi písomne (alebo e-mailom na adresu podatelna.ke@pamiatky.gov.sk) správne mu orgánu v predstihu minimálne 8 pracovných dní začiatok reštaurovania kultúrnej pamiatky, podľa § 33 odseku 4 pamiatkového zákona. Po ukončení prác reštaurátor vykoná prezentáciu ukončených prác, na ktorú prizve vlastníka, respektíve správca aj zástupcu správneho orgánu, a tento o prezentácii vyhotoví úradný záznam zo štátneho dohľadu. Ak v priebehu samotného reštaurovania dôjde k novým skutočnostiam alebo k odkrytiu nepredpokladaného nálezu, reštaurátor práce preruší, podľa § 33 odseku 9 pamiatkového zákona. V zmysle príslušného zákona správny orgán rozhodne o ďalšom postupe najneskôr do troch pracovných dní od prerušenia reštaurátorských prác. Každú závažnú zmenu a zmenu oproti alebo nad rámec tohto rozhodnutia vlastníka, respektíve správca vopred prerokuje a predloží na odsúhlasenie správne mu orgánu podľa § 32 odseku 2 pamiatkového zákona. Štátny pamiatkový dohľad na úseku ochrany pamiatkového fondu bude vykonávať správny orgán, podľa § 32 odseku 13 pamiatkového zákona.

V zmysle ustanovenia § 33 odseku 6 zákona pamiatkového zákona správny orgán preskúmal predloženú výskumnú a reštaurátorskú dokumentáciu, a pretože nezistil dôvody, pre ktoré by odoprel udelenie súhlasu, v uvedenom rozsahu schválil príslušnú dokumentáciu a pre zabezpečenie ochrany kultúrnej pamiatky stanovil podmienky pre reštaurovanie a spracovanie reštaurátorskej dokumentácie podľa skutočne vykonaných prác podľa § 33 odseku 10 zákona pamiatkového zákona a uložil i určité povinnosti vlastníkovi, respektíve správcovi, špecifikované vo výroku, ktoré je povinný vlastníka (správca) splniť. Správny orgán podľa § 33 odseku 10 pamiatkového zákona si ponecháva jedno vyhotovenie predloženého návrhu na reštaurovanie na vykonávanie pamiatkového dohľadu.

Toto rozhodnutie po nadobudnutí právoplatnosti **oprávňuje** vlastníka, respektíve správca k podaniu na príslušnom stavebnom úrade podľa § 32 odseku 12 pamiatkového zákona za dodržania určených podmienok.

Poučenie

Proti tomuto rozhodnutiu je možné podať odvolanie v lehote 15 dní od jeho doručenia na Pamiatkový úrad Slovenskej republiky, Cesta na Červený most 6, 814 06 Bratislava. Odvolanie je potrebné doručiť na Krajský pamiatkový úrad Košice, Hlavná 25, 040 01 Košice. Toto rozhodnutie je možné preskúmať súdom až po vyčerpaní riadnych opravných prostriedkov.

Ing. Kristína Markušová
riaditeľka
Krajský pamiatkový úrad Košice

Doručuje sa

1. Gymnázium Šrobárova, Šrobárova 1, 042 23 Košice, IČO: IČO 00160989
2. Košický samosprávny kraj, Námestie Maratónu Mieru 1, 043 14 Košice, IČO: 35541016

Na vedomie

1. Mesto Košice - stavebný úrad, pracovisko Košice - Staré Mesto, Hviezdoslavova 7, 040 34 Košice IČO: 00691135
2. Krajský pamiatkový úrad v Košiciach, na založenie do spisu